№ 85. 5 śnieżnia 1916 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

HOMAN

Pounaja pabieda pad Bukaresztam.

4 śnieżnia.

Zachodni teatr:

Front Albrechta Wiurtemberskaho: U zawaroci Ipra i Witszeta paśla ŭzrywcŭ nastupali na naszy pazycii anhlickije patruli. Dajszoŭszy da piarednich rawoŭ, jany byli razbity sztykami, abo adbity.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na poŭnaczy ad Dryświackaho woziera, paśla silnaj pachatoŭki ahniom, rasiejskije siły nastupali na naszy linii. Jony adbity sa stratami. Hetak samo adbito nastupleńnie atradoŭ worahoŭ pry Bystrycy Sołotwinskaj. Naszy operacii na zachodzi ad Tarnopola i na pałudni ad Stanisławowa byli udaczny.

Fronc erc hercoga Jozefa: U lasistych Karpatach ataki rasiejcoŭ asłabieli. Uzmacawany artyleryjski ahoń, jak zdajecca, pawinien pakryć asłableńnie ich atak. Nacisk rasiejcoŭ byŭ macniejszy na ŭschodnim semihradzkim fronci. Ŭ dalinie Trotosul worahi mieli niewialikuju udaczu. Krychu na pałudzień niamieckije i aŭstryjackije wojski adabrali nazad nidaŭna utraczenuju wiarszynu.

Front Makienzena: 3 śnieżnia bitwa pry Argesulu skonczyłasia dla nas pabiedna. Operacii armii Falkenhejna, paczaŭszyjesia pabiedaj pry Targu-Žiu, i operacii pierajszoŭszych cieraz Dunaj sajusnych sił zakonczeny udaczna.

Miž Dunajem i harami złuczylisia dunajskaja armija hienerała Kosza, armiejskaja hrupa hienerała Kinne (ad Krajowaj), spuściŭszajasia z hor paśla krywawych bitw armiejskaja hrupa hienerała Krafft von Dellmensingen i nastupiŭszyje ad Kampołunga niamieckije i aŭstryjackije wojski hienerała v. Morgena.

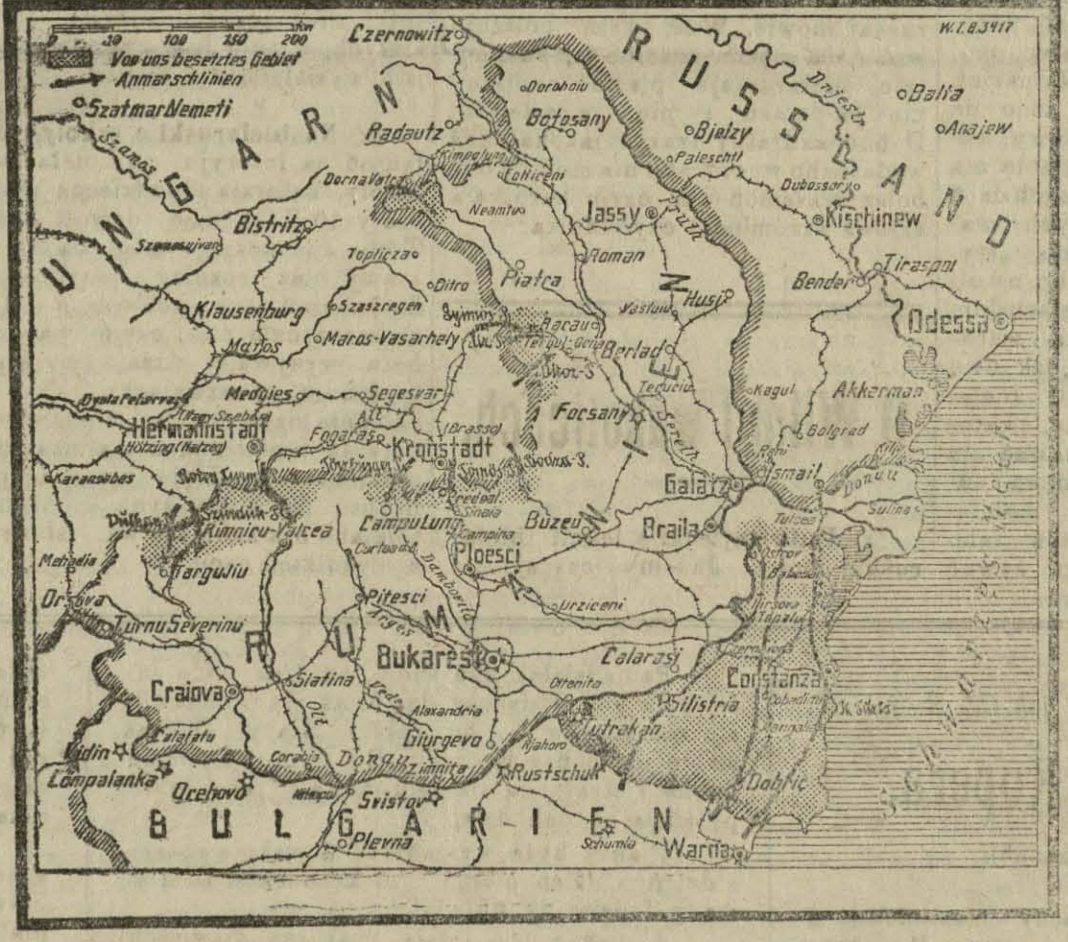
Lewaje kryło zaniało ŭczora Targowiste. Wojski Kraffta zusim razbili 1-uju rumynskuju armiju i astatki jaje pahnali u abojmy dywizii hienerała Szmidta.

Na lewym bierazi Argesula, na paŭnocznym zachodzi i zachodzi ad Bukaresztu bitwa razwiwajecca udaczna. Na pałudziennym zachodzi ad krepaści worahi adkinuty da Argesulu. Na pałudni ad Bukaresztu wialikije rumynska-rasiejskije siły paciarpieli ciažki razhrom. Konnica i latuny pierarwali žaleznadarožnuju liniju zzadu za rumynskaj armijej. Pierachody naszych wojsk byli nadta wialikije.

Rumynskaja armija maje niezwyczajna ciažkije straty. Uczora uziaty ŭ pałon 8.000 dusz. Usielakaj dabyczy nielha aharnuć wokam. Dunajskaja armija zdabyła 35 harmat. Pry Titu ŭziaty 13 parawozcŭ i mnoha wahonoŭ.

Operacii razwiwajucca pawodłuh planu. Iduć nowyje bitwy.

Makiedonski front: Utrata adnej wiarszyny na ŭschodzi ad Czernaj, uziataj uczora serbami, i adwajewańnie imi nazad części naszaj tamaka pazycii nie adbilisia na wypadkach ŭ Rumynii.

Karta Rumynii.

Razhrom Rumynou.

BERLIN (W.T.B.). 4.XII Bitwa na Argesul, na paŭnocnym zachodzi ad Bukaresztu, wyihrana 9 armijej. Jaho Wialiczestwo Impieratar zahadaŭ z hetaj pryczyny 4 śnieżnia zwanić u zwany.

BERLIN. 9 rumynski konny połk admowiŭsia spaŭnić prykazy. Paczałasia bitwa miž im i słuchmianym wojskam, paśla katoraj połk razsiejaŭsia. Try pieszyje pałki admowilisia iści na Karpacki front. Niesłuchmianych sałdatoŭ paddzieržywajuć aficery, kažuczy, szto karol Ferdynand i Bratianu zahubili Rumyniju:

Zmiena kamandy ŭ austryjackaj armii.

WIENA. Impieratar Karol pryniaŭ hłaŭnuju kamandu nad armijej i fłotam. Byŭszyi hłanakamandujuczyj erc-hercog Frydryk naznaczen jaho namiesnikam.

Razrucha ŭ Hrecii.

AFINY. 2.IX a 6 hadz. papabiedzi. Wojski sajuznikoŭ adwiedzieny nazad u Pirej. Prawicielstwo predłažyło hienierału Furne 6 batarej hornaj artyleryj. Adnak pasły sajužnikoŭ zajawili, szto sprawa — duža surjozna i szto prawicielstwo pawinno zdawolić ich u adpawiednaj da pakuszeńnia mierh.

PARYŽ. Na hreckije karabli ŭ Marseli i inszych portach nałožen aresat.

Kryzis u Anhlii.

LONDON (W.T.B. — (Reŭter). Adstaŭka Llojda Džordža jaszcze nia pryniata. Askwit wioŭ pierehawory z Llojd Džordžem i inszymi czlenami gabinetu. Jon robić kroki, kab źmianić pałažeńnie, katoraje prymusiło Llojda Džordža zrabić takuju pastanowu. Spadziajucca, szto Askwit budzie pramaŭlać zaŭtra ab hetym ŭ parlamenci.

Adbuduwa Prusii.

KAEALEWIEC. S pamiž zrujnawanych rasiejcami u uschodnich Prusach 33 tysiacz damoŭ adbuwany užo 11 tysiacz.

Niamieckije apawieszczeńnia.

1.XII. Zachodni teatr:

Biez wydatnych prypadkoŭ.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na Załatoj Lipie tureckije wojski adbili niekolki rasiejskich szturmoŭ, hnalisia za worahami i ŭziali mnoha pałonnych.

Front erc-hercoga Jozefa: Rasiejcy, a na pałudziennym kryle — rumunyi dalej wiaduć swaje ataki ŭ Karpatach, kab adciahnuć siły worahoŭ s poŭdnia. Miž prachodam Jabłonicaj i wiarszynami na ŭschodzi ad Kezdiwasargeli, na szyryni 300 kilometroŭ, worahi wiali wostryje ataki. Wialikije krywawyje achwiary i strata snaradoŭ nie dali spadziewanaj udaczy. Kontratakaj my zdabyli utraczenuju ŭczora terytoryju. My ŭziali 40 pałonnych i 2 kulemioty.

Bałkanski teatr:

Front Makienzena: Orsoŭskaja armija kidajecca ŭ roznych kirunkach i ždže swajej doli. Niamieckije i aŭstryjackije wojski, honiuczysia za imi, ŭziali ŭczora 300 pałonnych. Naszy kołonny, ŭwarwaŭszyjesia ŭ Kampołung i Pitesti, ŭziali bahatuju dabyczu pałonnymi, harmatami i padwodami, asabliwa abozuymi. Naszy siły, nastupajuczy ad Aitu, adkinuli worahoŭ.

Dunajskaja armija zdabyła prachod cieraz Neajłow i nabližajecca d nižniaho ciaczeńnia Argesul, kirujuczysia da Bukaresztu. My ŭziali tut 2500 pałonnych, 21 harmatu i 3 haŭbicy.

U Dobrudžy worahi atakawali lewaje baŭharskaje kryło. Szturmawaŭszyje masy złomleny ahniom. Dwa anhlickije pancyrnyje samachody ležać razbityje pierad naszymi zaharadziami.

Makiedonski front: Wojski sajužnikoŭ daremna atakawali niamiecka-baŭharskije pazycii na paŭnocznym zachodi ad Manastyra i pry Hrunisztc.

Kaniec telehram na 4 stranicy.

Naturalnaja pawinnaść.

Jak my dawiedalisia, hetymi dniami marszałak Biełaruskaho T-wa pom. pac. ad wajny mieŭ dawoli cikawuju hutarku z administrataram wilenskaj r.-k. dyecezii u sprawie pastanoŭki nawuczańnia relihii na wuczycielskich kursach u Wilni. U hetaj hutarcy wyjaśniłosia, szto wialikuju praszkodu prawilnaj i szyrokaj pastanoŭcy hetaj sprawy stanowić niedachwatka bolsz surjoznych padrucznikoŭ relihii ŭ biełaruskaj mowie: u szkołach wyszejszaho typu nielha užo zdawolicca karotkim katechismam, światoj historyjej dy wyjaśnieńniem abradoŭ, katoryje užywajucca ŭ paczatkowych biełaruskich szkołach. Dziela hetaho pierad biełarusami staić na czarodzi surjoznaja zadacza: stwaryć tyje padrucznіki.

Chto ž može i pawinien zaniacca hetaj sprawaj?

Na heta atkaz daŭ, jak nam apawiedajuć, ks. administratar dyecezii: zrabić heta može i pawinno samo katalickaje duchawienstwo.

Praŭda, ks. administratar adznaczyŭ, szto dziela takoj surjoznaj raboty treba pryždać kanca wajny: apracawać patrebnyje knižki mahli-by ksiandzy-akademiki ŭ Pieciarburzi, bo miž imi, pawodłuh słoŭ ks. Michalkiewicza, jość sapraŭdnyje biełarusy, dobra znajomyje z biełaruskaj mowaj i addanyje biełaruskaj sprawie. Ale nam zdajecca, szto taki adkład nia pojdzie na ład: ŭraz že paśla zamireńnia my pawinny ŭžo mieć u rukach patrebnyje knižki, bo tady zrazu paczniecca szyrokaja kulturnaja biełaruskaja rabota, tady nie para budzie tolki nadumywacca, jak i szto rabić. I my dumajem, szto ŭžo ciapier, nie adkładajuczy hetaj pilnaj sprawy, katalickaje duchawienstwo wilenskaj dyecezii može i pawinno prystupić da pracy.

Ahledajuczysia nawakoł siabie, my baczym mnoha ksiandzoŭ, katoryje zusim dobra znajuć naszu mowu, bo raśli ŭ czysta biełaruskich wakolicach i zmałku dzion ažno da wyjezdu ŭ szkoły inszaj mowy, aprycz biełaruskaj, nawakoł siabie nia czuli. Praŭda, pry złažyŭszychsia ŭ naszym Kraju nieszczaśliwych warunkach hetyje ksiandzy abo „stydajucca“ biełaruszczyny, abo nikoli nie zadumywalisia nad biełaruskim pytańniem, abo pierajszli da warožaho nacyonalnaho abozu i, jak usie renehaty, stalisia worahami biełaruszczyny. Ale jość i takije, katoryje mohuć i chočuć pracawać dla swajho pakryŭdžanaho žyćciom narodu, dy nia majuć dawoli śmiełaści wystupić proci nakazoŭ taho hramadzianstwa, z katorym žywuć bližej. „Nas lisznie mało“, kažuć jany i ždnuć taho momentu, kali miž katalickim duchawienstwam uznimiecca wialikszaja hramada ksiandzoŭ — świadomych biełarusoŭ.

Woś, da ich my i zwiertajemsia z pryzywam: kali z tych ci inszych pryczyn nia mohuć wystupić dziela darahoj dla ich pracy, nichaj siły swaje achwiarujuć swajmu narodu, pryhataŭlajuczy dla jaho da nawuki relihii knižki. Rabota ich nie prapadzie: nie siahońnia, dyk zaŭtra znojducca wydaŭcy na ich, i trudnaść u nawuczańni biełarusoŭ asnoŭ wiery ŭ rodnaj mowie, na katoruju ciapier pazywajucca wilenskije duchoŭnyje ŭłaści, sczeźnie sama saboj.

Biełarus-Katalik.

Samabytnaść naszaj mowy.

Jak wiadoma, naszy „pryjacieli“ z abodwych bakoŭ starajucca ŭhawarywać nam, bytcym biełaruskaja mowa—heta nie samabytnaja mowa, a tolki „hutarka“ polskaj ci rasiejskaj mowy. Jak raz u czasi najwialikszych sporak ab heta da nas dachodzić hetkaja wiestka.

Z Niamieczczyny adzin prychilny nam czeławiek napisaŭ u redakciju „Homana“ piśmo pa-biełarusku. Adnak, wajennaja cenzura, katoraja pawodłuh ciapierasznich wajennych zakonoŭ pawinna prahledać usie piśmy, nie puściła da nas taho piśma, a wiarnuła pasłaŭszamu jaho, napisaŭszy:

„U zaniatyje niamieckim wojskam ziemli, aprycz niamieckaj mowy, pazwalajecca pisać piśmy jeszcze pa-polsku i pa-rasiejsku. A jak hetaje piśmo—napisanaje nie pa-polsku i nie pa-rasiejsku, dyk pierasyłka jaho nia može być pazwolena“.

Taŭmacz, katory czytaŭ hetaje piśmo, musić, nikoli niczoha nia czuŭ nawat ab biełarusach i biełaruskaj mowie. Woś, tym bolszuju wahu maje jaho resolucyja, szto hetaje biełaruskaje piśmo napisano nie pa-polsku i nie pa-rasiejsku. Doŭhi i akuratny traktat jakoha-budź wydatnaho wuczonaho nia moh-by być bolsz krasamoŭnym, czym karotkaja zajawa skromnaho czynoŭnika.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× **Uniwersyteckije lekcii biełaruskaj mowy.** Jak my czytajem u raskładzi lekcij u wrocłaŭskim uniwersytecі na zimowy semester, wiadomy sławist, praf. Abicht, czytaje swaje lekcii ab biełaruskaj mowie. My dawiedalisia, szto ciapier pr. Abicht razbiraje sa swaimi studentami apawiedańnie wierszam adnaho z najbolsz wydatnych biełaruskich paetoŭ, Jakuba Kołasa, »Batrak«.

Hetak u niamieckim uniwersytecі czytajucca pierszy raz biełaruskije lekcii, — chacia hod ci dwa tamu nazad padobnaja dumka wydawałasia by nia tolki naszym woraham, ale i pryjacielam zusim niemahczymaj. Hetak zmieniajucca czasy, i nasza sprawa ŭ taki karotki termin zrabiła nadta wialiki krok ŭpiarod.

× **Biełaruskaje T-wo pom. pac. ad wajny** u miesiacy listapadzi wydało biednym dzieciam — wucznіam biełaruskich szkoł — 3979 biezpłatnych abiedoŭ, a stałym ludziam — 465 abiedoŭ, razam — 4444 abiedy.

Wielmi cikawa prahladzieć uzrost czysła biezpłatnych abiedoŭ, wydawanych szto-miesiac T-wam. Wydawać abiedy dzieciam jano, naahuł, paczało tolki 7 krasawika i da kanca krasawika wydało ich 1750. U mai hetaje czysło uzrasło da 2933, ŭ czerwieni — da 3003. U lipni i wieraśni — ŭ czasi wolnym ad nawuki, kali bolszaja czaść szkolnikoŭ była pa wioskach i abiedy wydawalisia tolki niewialikaj czastcy ich, czysło abiedoŭ zmienszyłosia da niekolkich sot, ale ŭžo ŭ wieraśni iznoŭ uzrasło da 4465, u kastrycznіku — da 4739, ŭ listapadzi-ž — da 4444.

Zbieražonyje u lipni i žniŭni hroszy dali T-wu mahczymaść zakupić kala 150 par bocikoŭ dla dziaciej.

Ciapier T-wo iznoŭ pieražywaje ciažkije czasy z pryczyny niedachwatki hroszy i z hetaj pryczyny, aprycz dziaciej, akazwajeć pomacz tolki nieznacznamu czysłu ludziej stałych, u tym liku niekolkim siemjam wysialencoŭ z frontu.

× **Na biełaruskije szkoły.** Zbor fantoŭ na loteryju na biełaruskije szkoły, katoraja adbudziecca na wieczary 10.XII, idzie dawoli bojka. Treba adznaczyć, szto badaj ŭsie kramy biaz roznicy nacyonalnaści haspadaroŭ ich achwotaje dajuć zborszczycam toje, czym bahaty. I heta wyzywaje duža pryjemnaje ŭražeńnie, pakazwajuczy, szto prapahanda nacyonalnaj nienawiści i bojkotu biełarusoŭ u stalicznym horadzi naszaho Kraju nie znachodzić hruntu ŭ szyrejszych kruhach tutejszaho hramadzianstwa, złoženaho z niekolkich nacij.

× **Hramadzianski Uhodliwy Sud.** U apošniuju sieradu uhodliwy sud miž kwaterantami i haspadarami damoŭ iznoŭ razhledaŭ rad sporaŭ z pryczyny sporak ab kwatery. Wielmi cikawa toje, szto czysło spraŭ pa wyzawu haspadaroŭ damoŭ ciapier pierawažywaje czysło spraŭ pa wyzawu kwaterantoŭ. Heta pakazwaje, szto i haspadary damoŭ adnosiacca z poŭnaj wieraj da hetaj hramadzkaj ustanowy. Hetymi dniami budzie razhledžan rad hetkich spraŭ.

× **Felczary i felczarki**, katoryje chočuć uziać miejsco za mieżami Wilni, mohuć zwiertacca da doktara pawietowaho okruha, Dominikanskaja 2.

× **Spis niamieckich paddanych.** 1 śniežnia adbyŭsia spis niamieckich paddanych u mieżach Ober Ost, u tym liku i ŭ Wilni.

× **Apawieszczeńnie.** Na mocy § 3 zahada Hłaŭnaka nandujuczaho na Uschodzi z 27.X.16 zahadywajecca nižej pisanaje:

Tarhoŭcy i razwodczyki pładoŭ, padlehajuczych rekwizycii (znaczyć: usich świežych i suszenych pładoŭ), asabliwa ŭsie kramy spažyŭnych praduktoŭ i waładzielcy sadoŭ pawinny zajawić, jakije ŭ ich jość zapasy, spisaŭszy płady pawodłuh sartoŭ i stanu ich — świežyje i suszenyje asobnie.

Zajawy treba padawać u addzieli spažyŭnych praduktoŭ pry niamieckim Stadthauptmann'ie. Za niapoŭnuju abo nieprawilnuju zajawu buduć karać.

Wilna, 1 śniežnia 1916 h.

Der Deutsche Stadthauptmann
Pohl.

× **Apawieszczeńnie ab tarhoŭli spažyŭnymi praduktami.** Na zahad ab tarhoŭli spažyŭnymi praduktami ŭ mieżach upraŭleńnia Ober Ost z 22 wieraśnia 1916 h. dahetul u Wilni nie zwiertajecca, jak patreba, uwaha. Z hetaj pryczyny ja jaszcze raz apawieszczaju dla wiedama ŭsich, szto pawodłuh hetaho zahadu pramysłowaja tarhoŭla spažyŭnymi praduktami, a tak sama kupla i pradaža ich dapuskajecca tolki na mocy pazwaleńnia Stadthauptmann'a, dadzienaho na piśmie.

Da czysła spažyŭnych praduktoŭ prynaležać: małako, masło, syr, szmalc, jajkie, ptactwo, dziczyna, ryby i miaso ŭ kožnym stanie, muka, chleb i inszaje pieczywo, bulba, harodniny, frukty, hryby, a tak sama wyraby z troch apošnich krajowych praduktoŭ i inszyje reczy, katoryje užywajucca ludźmi, jak strawa.

Ab wydaczu pazwaleńnia treba prasić Niamieckaho Stadthauptmanna...

Č czytać jak CZ. Š—jak SZ.

Pjaŭka Bila Kupera.

(Hl. № 63 „Homana“).

— Pani i pany! wieraczy biezumoŭna ŭ instynkty nižšych źwieroŭ i tamu, što heta maja pjaŭka spakojna i cicha ležyć pawierch wady, ja maju, pany, prawo waražyć blizki i wialiki doždž. Radžu ŭsim ablіczna tut budučym što-duchu biehčy damoŭ i panapraŭlać, dzie treba, strechi, bo ulewa budzie niezwyčajna wialikaja.

Siarod publiki dzie-chto zakryčaŭ hołasna „brawo“, što Bil tak napeŭniaka praročyŭ doždž, i ŭsie byli peŭnyje što ciapier sprawa pawinna wyjaśnicca, bo praroctwy byli saŭsim supiarečny adno adnamu.

S tym usie i razyjšlisia pa chatach.

Za ŭsie apošnije 40 hadoŭ ludzi ŭ tej wakolicy pomnili bahata spiok, ale takoj dakučliwaj spieki, jak taja, što napraročyŭ Dan Kuper, nichto nie zapamiataŭ.

Paniadzielak byŭ suchi, aŭtorak ješče sušejšy, a kožny dalejšy dzień, až da niadzieli, što raz sušejšy i haračejšy. Stary Dan až siabie nia čuŭ z horaści, Bil čym-raz traciŭ ducha i strašenna sierdziŭsia, kali jaho chto pytaŭsia ab pahodzie.

Pjaŭka była wystaŭlena ŭ waknie apteki, i dzień u dzień pierad tym aknom stajali hramady ludziej dy ŭhledalisia na jaje.

A pjaŭka ŭsio ležała spakojna pawierch wady, z niazłownym pierakonaniem waražyła blizki doždž i ani nie adčuwała strašnaj sušy dy spieki.

Adzin čeławiek spytaŭ Bila, ci pjaŭka hetym sposabam nie pakazywaje pažaru, ale Bil zarawieŭ nie swaim hołasam i trachnuŭ jaho kułakom pa nosie. B heta značyło dla jaho try hady biezpłatnaj pracy na baćkawym poli.

U paniadzielak wiečeram byŭ u škole iznoŭ hramadny sbor narodu pad maršałkoŭstwam pastara. Lewaruč kala jaho siadzieŭ pryježdžy doktar, a prawaruč—zaježdžy prafesar, što haściŭ u siale praz letni čas. Na pieradzi padwyšeńnia sadzieli Dan i Bil Kupery, a pamiž imi na widnym miejscy pastawili plašku s pjaŭkaj, kataraja ŭsio jašče spakojna pławała pawierch wady. Pastar, adkrywajučy sabrańnie, pramowiŭ, što Danawo praroctwa spoŭniłosia akuratna, a što da Bilawaho—skazaŭ usiaho tolki, što majemo tut jarki prykład niapeŭnaści žyćciowych praktyk i karyści staroha prawiła: Dziaržy jazyk za zubami.

— Woś pierad nami—mowiŭ jon—staić zdarowy, krepki, małady čeławiek, što sam dabrawolna zasudziŭ siabie na try hady biezpłatnaj pracy na karyść swajho baćki tolki dziela taho, što praz swaju nieraswahu chacieŭ pastawić swaju niewialikuju žyćciowuju praktyku wyšej za praktyku swajho staroha baćki. Nichaj heta budzie piereściarohaj dla ŭsich nas!

Bil schapiŭsia z miejsca, adčyniŭ hubu, jakby niešta chacieŭ skazać, a paśle zmoŭk i sieŭ na miejsco. Pastar hawaryŭ dalej, dawodziačy, što nikoli nia śled zanadta dawierać źwieram, asabliwa koniam i pjaŭkam, i wykazaŭ swaju radaść, što može swajmu staromu pryjacielu, Danu Kuperu, pryznać pabiedu ŭ hetaj nawukowaj sprečcy.

(Dalej budzie)

na — Polizeiverwaltung, Dominikanskaja wul., akuratna pakazaŭszy, dziela jakich spažyŭnych praduktoŭ patrebno pazwaleńnie.

Wydanyje dahetul pazwaleńnia hublajuć siłu 15 śnieżnia 1916 h. Pramysłowyje abo tarhowyje świedoctwy sami pa sabie nie stanowiać dokazu, szto pazwaleńnie było dadzieno.

Za narusseńnie wyszej pisanaho na mocy zahadu Ober Ost z 22 wieraśnia 1916 h. karacimuć surjoznymi karami. Reczy, katorymi tarhawali, nia majuczy na heta prawa, padlehajuć konfiskacii.

Wilna, 30 listapada 1916 h.

Der Deutsche Stadthauptmann
Pohl.

× **Kurs rubla.** Oficyalny—1 m. 90 f.; u bankach pry pradažy—2 m. 7½ f., pry kupli—2 m. 11½ f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **Za ubiustwo dziciaci.** Starażycha Mazur, katoraja, jak my užo pisali, kinuła swaju niaszlubnuju daczku u atchodžaje miejsco, zasudžena tolki na 9 miesiacou u wastroh, bo sud znajszoŭ zmienszajuczyja winu warunki — s tej pryczyny, szto baćka dziciaci znachodzicca u Niamieczczynie, a padsudzimaja była u wielmi ciažkim materjalnym pałažeńni.

Z USIAHO KRAJU.

U Swisłoczskaj seminaryi.

ŚWISŁOCZ (ad naszaho karespandenta). U tutejszaj biełaruskaj wuczycielskaj seminaryi nawuki iduć poŭnym chodam. Rabota jdzie achwocza, bo ŭsie kursisty — heta szczyryje biełarusy, syny biełaruskaj wioski, zjechaŭszyjesia z roznych wakolic: s pad Wasiliszek, Plant, Hrodni, Biełastoku, Świsłaczy i insz. Chacia kurs nawuki — tolki trochmiesiaczny, adnak pry akuratna nałaḋženaj raboci jaho prachodziać, jak maje być, i ŭ śnieżni miesiacu wuczni pacznuć praktyku ŭ atkrytaj pry seminaryi paczatkowaj biełaruskaj szkoli. U Seminaryi warunki nawuki nadta wyhodnyje. Wuczni żywuć u samaj seminaryi i majuć tut poŭnaje utrymańnie. Kormiać dobra: na abied jość miasa, a i na wiaczeru dajuć haraczuju strawu. I za heta—razam s płataj za wuczeńnie—biaruć z ich u miesiac 41 m., znaczyć, za ŭwieś kurs—123 m. Hetkije hroszy lohka može sabrać kožnaja wioska, ci hramada i za heta može wychawać sabie swajho wuczyciela—adnaho s-pamiž swaich synoŭ, aby jon byŭ skonczyŭszy prynamsi narodnuju szkołu.

1 lutaho kurs nawuki budzie zakonczen i paczniecca nowy kurs, na katory možna budzie iznoŭ zapisywacca. Nichaj že ludzi zahadzia padumajuć ab tym, kab swaich dziaciej wyprawić na nawuku i hetak zusim niewialikim kosztam dać im mahczymaść zarablać sabie na chleb i służyć swajmu narodu.

Prykaz ab ruchu na wulicach.

BIEŁASTOK. Tut wydan prykaz, pawodłuh katoraho možna iści pa hłaŭnych wulicach tolki s prawaho boku. Za naruszeńnie hetaho ŭžo pakarali niekolki dusz.

Sierczyki biez banderoli.

BIEŁASTOK. U adnaho majstra hadzinnikoŭ pry Mikałajeŭskaj wulicy palicija atkryła skład sierczykoŭ i tabaki biez banderoli. Tawar hety skonfiskowan, a majstra addali pad sud za naruszeńnie interesoŭ kazny.

Za zdzirstwa.

HRODNIA. Tut aresztawali adnu kabietu, katoraja pradawała małako pa 60 fen. za kwartu.

Śmiarotny prysud.

KOUNA. U kastryczniku taho hodu byli zabity ŭ Wijampoli muž z žonkaj Nikitiny. U ich była dawoli wialikaja haspadarka, i jany ŭsiali dziela padmohi parabka, Stanisława Lubina. U kancy kastrycznika jany nieŭspadzieŭki zhinuli niet wiedama dzie. Lubina tady aresztawali, ale doŭha nie mahli znajści nijakich dokazoŭ proci jaho. U kancy krasawika hetaho hodu znajszli u stajni — ŭ nawozi—trupy abodwych zabitych. Chacia Lubin i ciapier dawodziŭ swaju niawinnaść, adnak sud pryznaŭ jaho winawatym i dwa razy zasudziŭ jaho na śmierć.

Nialetnije ubiŭcy.

LIBAWA. Try dziacinki pryznalisia, szto jany zabili kupca Absana i jaho prykazczyka Busse. U ½8 hadz. wieczera jany padyjszli da kramy Absana s panadworku i i pastukali u dźwiery. U adczyniŭszaho dźwiery Absana Krulikoŭski spytaŭsia, ci jon nia chocze kupić masła. Paśla hetaho jany pajszli adtul, ale nia kinuli dumki ŭwarwacca ŭ kramu Absana. Praz niejki czas jany iznoŭ pastukali u dźwiery i, jak im adczynili, jany ŭwarwalisia ŭ chatu. Krulikoŭski schapiŭ Absana za horła, Dombroŭski zacisnuŭ jamu hubu. Pankow napaŭ na ŭciakaŭszaho prykazczyka Busse i zakałoŭ jaho la pieczy. Paśla ŭsie troje nažami zabili Absana. Prastupniki, pakinuŭszy trupy, pierewiarnuli ŭsiu kwateru, szukajuczy hroszy i cennych reczej. U žaleznaj kasie jany znajszli 5200 rub. i 100 marak. Piersz, czym adyjści, jany pili, jeli i kuryli. Pankow abliŭ trupy hazaj i padpaliŭ ich. Paśla jany pajszli da siabie i tut padzialilisia zrabawanymi hraszmi.

Apawieszczeńnie.

P. Hłaŭnakamandujuczyj Armijej za minuŭszyj miesiac nałažyŭ na nižej pisanyje hramady ŭ etapnaj terytoryi hetkuju kontrybuciju:

1. Na hramadu Turgojcie (sielskaho pawietu Wilna), katoraja naruszajuczy zabaronu, ad 15 wieraśnia 1915 h. pamahała ŭciokszamu rasiejskamu pałonnamu i nie danasiła ab im niamieckaj ŭłaści, — 1000 m.

2. Na hramadu Piljona (Marjampolskaho paw.), ŭ katoraj 23.IX.16 zhareło humno z uradžajem, i pažar uzniaŭsia ad nieaścierožnaści czeławieka, jakoha hramada, nia znajuczy jaho, pryniała na-nacz, — 500 m.

3. Na hramadu Žujuny (sielskaho paw. Wilna), ŭ katoraj ahoń zniszczyŭ zapasy ŭradžaju, i pažar uzniaŭsia ad nieaścierožnaści žycharoŭ, — 100 m.

4. Na hramadu Osowy Grunt (Aŭhustoŭskaho paw.), dzie zapasy uradžaju zniszczoženy ahniom, i pažar uzniaŭsia ad nieaścierožnaści žycharoŭ, — 500 m.

5. Na hramadu Rejsze (sielskaho pawietu Wilna), dzie zapasy uradžaju zniszczoženy ahniom, i pažar uzniaŭsia ad nieaścierožnaści žycharoŭ, — 250 m.

6. Na hramady: Kibarty - wioska, Guttkoŭ - dwor, Guttkoŭ - dwor A, Guttkoŭ - dwor C i na wiosku Szykszniewo (Wiłkowiskaho paw.) za toje, szto ŭ Eŭstachowie, Wiłkowiskaho pew., zhareło humno z wialikimi zapasami uradžaju, i jość silnaje padazreńnie, szto tut byŭ padpał, — razam 3.600 m.

7. Na hramadu Pojeszje (Marjampolskaho paw.), katoraja daŭžejszy czas wiedała ab uciokszych wajenna-pałonnych i, nia hledziaczy na zabaronu, pamahała im,—800 m.

8. Na hramadu Połunce Serejskije (Sejnienskaho paw.), katoraja, nia hledziaczy na zabaronu, pryniмała rasiejskich pałonnych, — 1 000 m.

9. Na hramadu Bohdancy (Sejnienskaho paw.), katoraja, nia hledziaczy na zabaronu, prynimała rasiejskich wajennych — 1.000 m.

10. Na hramadu Połunce (Sejnienskaho pew.), katoraja, nia hledziaczy na zabaronu, prynimała rasiejskich pałonnych, — 1.000 m.

11. Na hramadu Grabowo (Marjampolskaho paw.), katoraja daŭžejszy czas wiedala ab uciokszych wajenna-pałonnych i, nia hledziaczy na zabaronu, pamahała im,—400 m.

12. Na hramadu Pentyszki, (Władysławoŭskaho pewietu), ŭ katoraj 10 XI.16 zhareli zapasy uradžaju, i pažar uzniaŭsia s pryczyny niedahladu žycharoŭ, — 100 m.

13. Na hramady Juzina i Družylany (Padbrodzkaho paw.) — za toje, szto 29.X.16 ŭ Juzinie zhrareli 5 humien z wialikimi zapasami uradžaju, i jość silnaje padazreńnie, szto tut byŭ padpał, — razam 300 m.

14. Na hramadu Piesce (Władysławoŭskaho paw.), katoraja nie pierasskodziła ubiŭstwu swajho starasty Rejnherda i hrabiežu, uczynionamu nad im, — 2.000 m.

15. Na hramadu Bredziszki (Władysławoŭskaho paw.) — za toje, szto 20.XI.16 tamaka zhareli zapasy uradžaju, i pažar tłumaczycca niedahladam žycharoŭ, — 100 m.

E. H. O. 1 śnieżnia 1916 h.

Etapny Inspektar
z. m.
padp. v. **Wilmsdorf,**
pałkoŭnik.

WIESTKI Z RASIEI.

Kala źmieny ministroŭ.

KOPENHAGA.. „Dień" pisze, szto pzamiany Sazonowa na pelitycznuju rol paśla adstaŭki Sztyrmera ŭzraśli. Sazonow wiarnuŭsia za swajho dwara ŭ Pieciarburh, kab kožyn moment mieć mahczymaść ustupić u ministerstwo. Ab hetym Trepow wiadzie pierehawory z Bukananam, katory, jak wiadoma, wielmi prychilny da Sazonowa.

SZTOKHOLM. Krajnie - prawy „Kołokoł", hazeta świaciejszaho synodu, pamiaściŭ stаćciu ab uzrastajuczym žadańni mira ŭ Rasiei, katoraje dawiało da adstaŭki sztyrmemera. Anhlija i Francija, katorym było wiadoma ab miralubstwie Sztyrmera, zrabili enerhicznyje kroki, katoryje wyzwali ministerski kryzis.

PIECIARBURH (PTA). Minister-prezydent Trepow pasłaŭ Aswitu telehramu, szto rasiejskaje prawicielstwo z Boskaj pomaczczu i ŭ jednaści s sajusnymi prawicielstwami spadziajecca akanczacielnaj pabiedy nad supolnym woraham. Miž Rasiejej i Anhlijej panuje nierazryŭnaja družba, ŭmacawanaja supolnym zmahańniem za supolnuju sprawu i prelitaj krywioj.

MASKWA.. „Russk. Wied." ždać adstaŭki Protopopowa, bo jon u aposznim czasi stajaŭ na staranie Sztyrmera.

Z usiaho świetu.

Pacharony Franca Jozefa.

WIENA (W.T.B.). 30.XI. Uroczysta i pry zjechaŭszychsia pradstaŭnikach dzieržaŭnych damoŭ sajuznych i neutralnych hasudarstw narodoŭ monarchii adbylisia siahońnia pacharony pamierszaho imperatara Franca Josefa u sklepi, dzie pachawany jaho predki.

Zakon ab prymusowaj pracy.

BERLIN. Rejchstag pryniaŭ zakon ab prymusowaj pracy bolszaściu 235 hałasoŭ proci 19 pry 9 ustrymaŭszychsia ad hałasawańnia. Proci zakona padali hałasy człony partii „socyalistycznaja rabotnickaja jednaść".

Pabieda rabotnikoŭ.

LONDON (Reŭter). Prawicielstwo zhodziłosia pawysić kapalnianym rabotnikam u pałudziennym Wallisie płatu na 15%.

Pradaža „Reŭtera".

LONDON. Wiadomaje telehrafnaje ahienstwo Reŭtera za 11 miljonoŭ marak piaredano ŭ druhije ruki.

TELEHRAMY.

2.XII. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Naabapoł Ankr, u lesi S. Pjer-Wast i na pałudni ad Sommy, pry Szoln, dawoli silnaja artyleryjskaja bitwa.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Rasiejskije nastupleńnia na poŭnaczy ad Smarhoni i ad Pinska adbity sa stratami ŭ worahoŭ.

Front erc-hercoga Jozefa: Ataki rasiejcoŭ i rumynoŭ u lasistych Karpatach trywajuć dalej. Szturm wiali proci naszych pazycij pry Babie Ludowaj i Gara Rukada. Na ŭschodzi ad Dorna Watra i ŭ dalinie Trotos i Ojtos jon niczoha nie dajszoŭ, pryczyniŭszy woraham ciažkije straty. U lasistych Karpatach u czasie kontrataki my ŭziali bolsz za 1000 pałonnych.

Bałkanski teatr:

Front Makienzena: Bitwy ŭ Wałachii razwiwajucca ŭ wialikuju bataliju. Naszaje kryło, katoraje spuskajecca z hor na pałudziennym uschodzi ad Kampołunga, zdabyło terytoryju naabapoł adrezku Dambowita. Pry Argesul, na pałudziennym uschodzi ad Pitesti, 1-aja rumynskaja armija paśla wostraj bitwy straszenna razbita niamieckimi i aŭstryjackimi siłami. U ŭziatych u pał on rumynskich aficeroŭ hienaralnaho sztabu znajszli prykaz baranicca da aposzniaho czaławieka. Dalej na pałudni, da Dunaju, my, bjuczysia, dajszli da Argesula. My ŭziali ŭ pałon 51 aficera i 6115 sałdatoŭ; aprycz taho zdabyty 49 harmat i 100 padwod za snaradami, dy kolki-sot inszych wazoŭ.

U Dobrudžy bołharskije wojski adbili rasiejskije szturmy.

Makiedonski front: Nastupleńnie sajuźnikoŭ na paŭnocznym zachodzi ad Manastyra i pry Hruniszte było zusim daremnaje.

Na rumynskim teatry zmieniena hłaŭnaja kamanda. Kab kirawać operacijami armij na hetym teatry pawodłuh adnaho planu, ŭsie armii ŭ Rumynii: armija Falkenhajma, dunajskaja armija i ŭsie siły ŭ Dobrudžy addadzieny pad kamandu Makienzena.

3.XII. Zachodni teatr:

U wakolicach Sommy i Maasu uzmacawaŭsia ahoń artylerуi, preużyszajuczy zwyczajnuju mieru i ŭnaczy.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Aprycz silnaho ahnia pry Narajoŭcy i na pałudni ad Dniestra,—biez wydatnych prypadkoŭ.

Front erc-hercoga Jozefa: Uczora, ŭ piaty dzień rasiejska-rumynskaho nastupleńnia ŭ Karpatach, ataki byli wiedzieny pierawažna proci niamieckich linij u lasistych Karpatach. Pry Gutin Toŭmatek, pry Smotrecu, pry Babie Ludowaj i pry wiarszynie Kreteala rasiejcy iznoŭ wiali swaje czyślenyje, ale daremnyje szturmy. Nasz ahoń rabiŭ wialikije wyrwy ŭ massach atakawaŭszych wojsk. U czasi pahoni za ŭciakaŭszymi worahami pry Babie Ludowaj my ŭzіali ŭ pałon 4 aficeroŭ i bolsz za 200 sałdatoŭ. Na ŭschodzi ad KirliBaby i nzabapoł dalin Trotosa i Ojtosa adbity silnyje szturmy. Tut my ŭziali niekolki sot pałonnych.

Front Makienzena: Bitwa pry Argesul trywaje. Jana raswiwajecca dahetul zhodnie z naszymi planami. Ad Kampołunga i Pitesti niamieckije i aŭstryjackije wojski pasunulisia ŭpiarod. U dalinie Argesul zdabyty 6 mortyr. Krychu nižej my pierajszli cieraz Argesul. Rumynskaja hrupa wojsk, katoraja pierejszła na pałudziennym zachodzi ad Bukaresztu cieraz Argesul, adkinuta s ciažkimi stratami nasad. Na krajnim prawym krylе, pry Dunaju, 1 śniežnia adkinuty sa stratami rasiejskije szturmy. 2 śniežnia pałažeńnie tam nie zmianiłosia. Dabycza IX dunajskaj armii ŭ czasi ŭczorasznich bitw stanowić 2865 pałonnych, 15 harmat, niekolki samachodoŭ i wielmi mnoha inszych padwod. Na zachodnim kryle frontu ŭ Dobrudžy boŭharskije pałki adbili silnyje szturmy ahniom abo kontratakaju. Dalej na ŭschodzi tureckije i boŭharskije wojski zdabyli 2 pancyrnyje samachody z anhlickimi sałdatami.

Makiedonski front: Paśla barabannaho ahnia worahi atakawali zaniatuju boŭharami wiarszynu „1248“, na paŭnocznym zachodzi ad Manastyra, i mieli pry hetym wialikije krywawyje straty. Wiarszyna, jak i atakawanaja hara Ruio, pry Hruniszte, astałasia ŭ rukach abaroncoŭ.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 1.XII. Uschodni teatr (hl. niamieck. apaw.).

Italjanski teatr: Artyleryjskaja bitwa na pałudziennym uschodzi ad Gercu i na płoskahoryi Karst trywaje dalej s pieramiennaj siłaj. Naszym ahniom uzorwany niekolki italjanskich składoŭ snaradoŭ i min. Na paadzinočkich adrezkach frontu ŭ Karyntii i ŭ Tyroli—silny ahoń artyleryi.

Latuny worahoŭ kidali daremna bomby ŭ dalinie Eczy.

WIENA. 2.XII. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Italjancy padtrymywali dalej ahoń artyleryi na płoskahoryi Karst, nie szkadujuczy snaradoŭ. U naczy, asabliwa-ž u pałudziennaj czaści płoskahoryja, ahoń krapczeŭ.

Niekolki niepryjacielskich latunoŭ daremna kidali bomby na nasielenyje punkty ŭ dalinie Wippacha.

WIENA. 3/XII. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Artyleryjskaja bitwa na pałudziennym kryle prymorskaho frontu trywaje dzień i nocz.

Bouharskije apawieszczeńnia.

SOFIJA. 1.XII. U Dobrudžy paśla doŭhaj artyleryjskaj padhatoŭki 4-ty sibirski korpus, złoženy z 2-oj i 10-aj pieszych dywizij s 15 batarejami, atakawaŭ naszaje lewaje kryło. Paczałasia wielmi wostraja bitwa. Worahi wiarnulisia na swaje daŭniejszyje pazycii. My zdabyli dwa pancyrnyje samachody s 4 kulemiotami, 2 aficerami i 25 sałdatami.

Rumynskaja katastrofa.

PIECIARBURH. Wiarnuŭszysia s padarožy dziela znajomstwa s sanitarnymi sprawami ŭ Rumynii, deputat Puryszkiewicz apawiedaje ŭ sprawozdaczy, szto, na jaho pahlad, rumyny—heta słabasilnaja nacija. Jon radziŭ zusim złuczyć rumynskuju armiju z rasiejskaj i raspuścić zusim niahodny rumynski aficerski korpus.

SZTOKHOLM. Press-biuro rasiejskaho wajennaho ministerstwa apawieszczaje:

Wielmi trudna zadzieržać szybkaje nastupleńnie Makienzena, bo wakolicy miž Aleksandryjej i Bukaresztam nie stanowiać pryrodnaj praszkody dla worahoŭ.

RYM. Rumynskaje prawicielstwo zahadało zrabić nabor rekrutoŭ 1919 hodu.

LUGANO. Wajenny supracoŭnik hazety „Stampa“ pisze: „Samaja elementarnaja łogika pawinna była pakazać sajuźnikam, szto prychilnaja neutralnaść Rumynii była najbolsz karysna dla sajuźnikaŭ i mahła by dać im najbolej karyści“.

SZTOKHOLM. Niezwyczajnaje naznaczeńnie hienerała Mosołowa na miejsco ŭziataho nazad rasiejskaho pasła ŭ Bukareszci wyzywaje ŭ pieciarburskich krunach roznyje czutki. Usie liczać wielmi mahczymym, szto karol Ferdynand adraczecca ad karony.

LUGANO. „Secolo“ pisze, szto Bokareszt užo abstreliwajecca ciažkaj niamieckaj artyleryjej, niemcy stajać užo ŭ 11 anhlickich milach ad pierszych fortoŭ.

LUGANO. „Stampa“ danosić s Paryža, szto adna rasiejskaja armija jdzie ŭ Mołdawiju, a druhaja — u Dobrudžu, kab, kali možna, na zachodzi ad Bukaresztu, a ŭ aposznim zdareńni i na ŭschodzi ad jaho spynić worahoŭ.

BERLIN. (P.T.A.). Zaniatyje nami czasci Rumynii stanowiać adminstracyjny okruh pad nazwańniem „Wajennaje Upraŭleńnie ŭ Rumynii“, abszaram 50.000 kw. kilom. Upraŭleńnie hetaje — mieszanaje. Czynoŭniki ŭ im nia tolki niemcy, ale i predstaŭniki sajuźnikoŭ Niamieczczyny.

Wykarystańnie staronki adbywajecca pawodłuh ustanoŭlenych asnoŭ, katoryje z adnaho boku adpawiedajuć patrebam Kraju, a z druhoha — patrebam centralnych dzieržaŭ, procizakonna adrezanych Anhlijej.

Padwodnaja wajna.

BERLIN (W.T.B.). Adna z naszych padwodnych łodak 27 listapada zatapiła kala Malty francuski transport „Karnak“, jomkaściu 6816 tonn, napoŭnieny wojskam. Jon iszoŭ u Sałoniki.

Ministerski kryzis u Anhlii.

LONDON. Llojd Džordž padaŭsia u adstaŭku s pryczyny niazhodliwaści z niedawoli stanoŭczym sposabam wajny. Bonar Loŭ i lord Derbi zrobiać hetak sama. Llojd Džordž pacznie ŭraz že swaju kampaniju u kraju.

LONDON (W.T.B.). „Weekly Dispatch“ tłumaczyć palityczny kryzis tym, szto Llojd Džordž radziŭ stwaryć wajennuju radu, zaprasiŭszy siudy Karsona, ale wykluczajuczy Askwita i Balfura.

LONDON. U kuluarach parlamentu kažuć, szto Askwit wyjdzie u adstaŭku. Bonar Loŭ zajmieć dačasu jaho miejsco, a paśla ustupić jaho akanczacielna Llojdu Džordžu. Kažuć, szto niekolki czlenoŭ liberalnaj i rabotnickaj partij maniacca padać hołas proci kredytu, jakoha budzie prasić Askwit. Jany zažadajuć, kab była wykazana meta, da katoraj kirujucca sajuźniki, i jasna pakazany gieograficznyje i finansowyje dannyje.

Razrucha u Hrecii.

AFINY (W.T.B.). Prawicielstwo atkazało admirału Furne, szto jano akanczacielna admaŭlajecca wydać aružže.

AFINY. Admirał Furne skazaŭ karespandentu „Daily Telegr.“, szto jon prymuszen nastaiwać na tym, kab jamu wydali aružže. Kaliž prawicielstwo budzie stajać na swaim, dyk jon wysadzić wojsko i zajmieć patrebnyje punkty, spadziajuczysia, szto pry hetym praljćcia krywi nia budzie.

SAŁONIKI. U Wenizelosa nia bolsz 10 tysiacz wojska. Jaho popularnaść usio bolej padaje.

AFINY. 2.XII. Siahońnia ranicaj paczałasia pierestrełka miž hreckim wojskam i francuskimi matrosami.

AFINY. Wysadka anhlijskich, francuskich i italjanskich matrosoŭ i suchaputnych wojsk adbyłasia ŭ Pireju ŭ naczy biez nijakich prypadkoŭ. Paśla byli styczki i hreki strelali u anhlickich matrosoŭ. Niekolki matrosoŭ ranieny. Afiny wyhladajuć tak, jak u czasi asady. Zapasnyje sałdaty ŭ formie i ŭ wolnaj adziežy strelajuć u damy staronnikoŭ Wenizełosa.

Fłot sajuźnikoŭ zrabiŭ niekolki harmatnich strełoŭ.

AFINY.(W.T.B.—Reŭter). 2.XII. Siahońnia paabiedzi minister prezydent Lambros adwiedaŭ anhlickich ranienych i skazaŭ, szto prawicielstwo manicca adnawić paradak. Wajenny minister zahadaŭ raskidać barrykady na wulicach.

AFINY. Anhlickije i francuskije matrosy byli prymuszeny wiarnucca nazad u Pirej pad achranaj hreckaho atrada. Adzin czynoŭnik anhlickaho pasolstwa ranien na śmierć.

Za mir.

KOPENHAGA. Skandynaŭskaja narada pad marszałkoŭstwam Forda pastanawiła zhurtawać usie siły, kab zjednać žadańnia mirnaho pasrednictwa ŭ-wa ŭsich niewajujuczych hasudarstwach.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.